

SARDEMEKO

Kohvijutt

„Mida näed sa kohvipaksu pealt, Luise?“
„Muud midagi kui trellisid!“

KEELEUENDUS

Keelemeister J. Aavik kurdab „Varamu“ viimases numbris, et oleme oma keeleuenduses läinud liiale. Toob hulga näiteid, mis Aaviku kurtmist täiel määral õigustavad. Eriti pahandab meie keelegeister mõtetute lühendamiste üle nagu „summima“ — pro „summeerima“ ja „kassima“ pro „kasseerima“.

Kes teab, — võib-olla on nii mõnelgi juhul õigem öelda summeerimise asemel, — summima, ja kasseerimise asemel kassima! (Kuigi ka koerama ei oleks hullum.)

Samuti ei ole Aavik rahul ka tuletussõnade lõppudega, milliseid muudetakse meil sageli ilma mingi põhjusega, — nagu — ehitus, asemel ehitis. Tis-lõpp andvat sõnale koguni vähendava ja koomilise kõrvalmaigu.

Vahel on see ju aga otse valjalik. Kui näiteks unustatakse ehitusele tegemata ventilatsioon või esinevad mõned veel raskemad puudused. Siis on ju sõna „ehitis“ päris omal kohal.

Eriti aga sobiv oleks tislõpp tarvitada sõnas karastus, kui asjaomane seda toimingut kavatses suvel sooritada Emajõe vees. Siis peab ütleva ainult — karastis.

AJALEHTEDE TEATED

Rio de Janeiro, 7. okt. Bukarestist teatab „Stefani“: nagu kuulub „Stockholms Tidningeni“ Stambuli kirjasatja Pariisist, lükkavat Madridi sõnumid ümber „Havasi“ väite, mille järgi „New York's Herald'i“ Sofia kirjasatja teadustab ühe Poola kindrali pagemisest Itaalia asumaaadesse.

VOITSHEKID

Räägivad kaks kohvikudामी omavahel rasketest aegadest.

Üks ütleb: „Küll te näete, tuleb veel igasuguseid tšেকে või kaarte.“

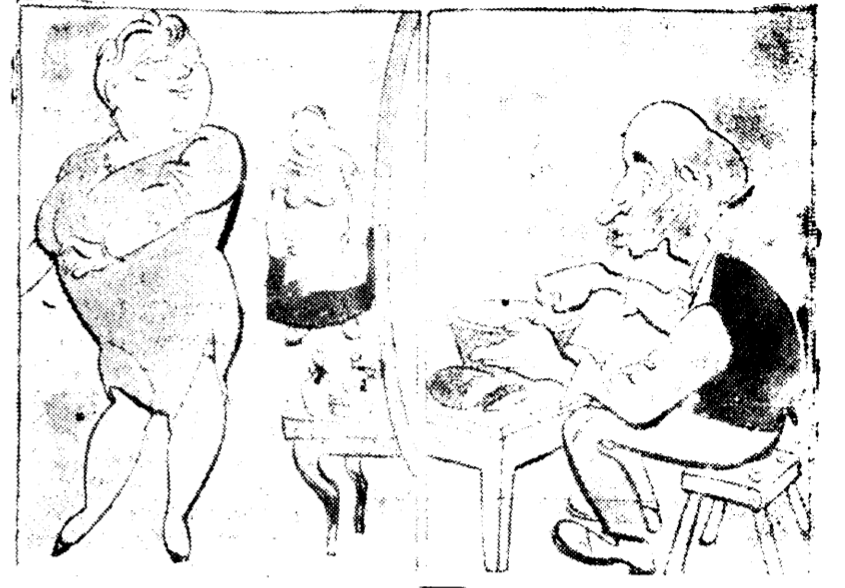
Teine läheb ja jutustab edasi, ta kuulnud kindlast allikast, et varsti on oodata võikaarte.

Ja rahvas aina ostab võid tagavaraks.

„Mis mees te ka olete, — teile ei anta isegi petrooleumi!“

„Elu tuleb lihtsustada — tooge mulle pudel ilma kandimiskäsi!“

„Kas mood teostab kokkukohidu, — seelikud muutuvad üha lühemaks.“

„Mina oma elunõudeid ei piira, — viskan ikka iga päev ära kausitüie kapsasuppi.“

Armsad „Südamed“

RAHULIK INIMENE

Praegusel erakordsel ajal mõjub rahulik inimene kosutava palsamina. Aga liiga rahulik inimene pole ka jälle hea, — see kutsub vägisi esile närvide vapustuse ehk n.-õ. närvide sõja.

Sihuke üllirahulik härra on Ants Vakstu.

Ruttate talle vastu üliäreva sõnumiga, — hiina sõdureid olevat nähtud Nehatu kandis, — siis arutab härra Vakstu rahulikult:

„Tuleb järele uurida, kas nad on pärit Lõuna-Hiina maakonnadest. Siis peaks neile soovitama end soojalt riietada. Meie kliima ei ole naljaasi sellistele pebredele. Saavad kõha.“

„Aga mis pergel nad siit peaksid otsima,“ ärritute edasi.

Härra Vakstu aga vastab rahulikult: „Ju neil ikka asja on. Ilma põhjusega ei sünni maailmas midagi. Kui teie näiteks sauna lähete, siis ikka teil on sellega oma teatav tagamõte. Ütleme, lähete otsima oma

tuustikut, mille arvate olevat sinna unustanud, või lähete lihtsalt pesema.“

„Nojaa, aga need olevat sõdurid. Püssidega,“ seletate.

„Nojah,“ kõneleb härra Vakstu, „kui juba sõdurid, siis ikka püssidega. Praegune aeg on sihuke, et sõdurid on ikka püssidega. Mõni on isegi kuulilõidujaga. Vanasti siis oli teine asi. Siis oli sõdur piigiga või vibuga, nüüd aga juba kauemat aega ikka püssiga. Seal pole midagi imestada.“

„Aga Hiina on ju meist kauge!“ tahate asjasse selgust saada.

„Kaugel jah,“ vastab härra Vakstu, „isegi väga kaugel. Ei sinna jala maksa minema hakata — lõpete enne teele ära. Sven Hedin, näete, tahtis jala Tiibetisse minna, aga vaevalt. Ja Hiina on veel tagapool Tiibetit. Ei sellega nalja ole.“

Niisugune karakter on härra Vakstul. Ajad temaga palju juttu, närvid ütlevad üles, lahmid talle vastu kõrvu ja sõda ongi lahti. Ei ole hea, jah, üks väga rahulik kodanik.

Õilts, tüüp

„Praegusel ajal ei ole sobiv tahta enesele hõberebaseid, — ka kuldrebastelega võib läbi ajada.“

lata, milleks mul veel tunda häbi oma rumaluse pärast, kui enam eladagi ei taha!

„Ah kärbspaberit ostsid,“ jääb tuttav mõtisklema. „Jajah, mõmõh.“

Siis äkki küsib: „Kust sa ostsid, kas jäi ärril veel kärbspaberit?“

„Ei jäänud,“ ütlen, „sinna, kust ostsin, ei jäänud enam.“

„Müü mulle pooled,“ anub siis tuttav. „Maksan topeltlinna.“

„Ei müü,“ vastan kangekaelselt. „Kes siis müüb tagavarasid. Ja pealegi kärbspaberit.“

Tuttav tõmbab mureliku näo pähe ja ruttab minema.

Mina aga läksin koju ja panning kõik ühele kaardile. Müüsin ja pantisin kõik oma maise varanduse ja ostsin terve linna kärbspaberitest tühjaks. Sain

ligemale 10.000 torbikut. Ise aga värisen äravuses ja ootuses, — kas laostun nüüd või saan rikkaks?

Teisel päeval varahommikul oli pesunaine minu juures äreva sõnumiga: kärbspaberit polevat kuskil linnas saada, — ühe sihukese plaastri pärast olevat lõõdud raskeid lahinguid. Ühe äri ees, kuhu tuleval nädalal tulevat tosin kärbspaberit, seisvat saba. Veel olevat ta kuulnud, et kärbspaberit ostmiseks tulevat koguni tšehkid — iga hinge peale pool paberit.

Eit oli mures ja morn. Andsin talle halastusest ühe torbiku. Eit ei tahtnud uskuda seesugust heatahtlikkust: avas torbiku, et veenduda oma silmaga paberi olemasolus. Suurest õnnest tahtis suudelda mu kätt ja mässis end seejuures julmal kombel liimisse.

Järgmisel päeval avasin kärbspaberikaupluse. Plaastrit läheb nagu sooja saia; rahvas on hullemad kui kärbsed selle liimi peale. Müün teisi kolmekordse hinnaga. Ja raha tuleb.

„Milleks õieti,“ küsisin, „kärbsete hooaeg on ju möödas ja talv seljas?“

„Seda küll, aga paber on kauplustest otsas, sellepärast.“

„Seda küll, aga mis mõtet on seesugust kaupka osta?“

Kaupmees Sims solvus. Ütles: „Ärge ostke, kui te ei taha.“ Ja tegi seesuguse näo, nagu oleksin ma oma õnne vastane.

Siis ostsin minagi paberit. Saavad viimaks otsa, — vaat siis! K. Toslem.

TOSLEMI KIRJAD

Kärbspaber

Jüri Sims oli hakanud üleöö ärimeheks. Ta müüs kärbspaberit ja äri läks hiilgavalt. Eks ole lausa ime, — nüüd vastu talve rahvas ostab kärbspaberit, kui hullud!

Jüri Sims ise seletab oma karjääri käiku järgmiselt:

„Nagu teate, härra Toslem, olin alles paar nädalat tagasi vaene mees. Rahast vaene ja muredest rikas. Suhkrutki ei jõudnud osta niipalju, kui seda anti tšehkidega. Ja siis läksin suurest murest peast segaseks. Astusin kuhugi ärril ja ostsin oma viimase raha eest 100 kärbspaberit. Kaupmees teeb suured silmad, vangutab pead, aga müüb. On veel õnnelik pealegi, et saab vastu talve ebasoovitavast kaubast lahti. Mina aga võtan kärbspaberipaki turjale ja väljun ärist. Siis, värskel õhu käes äkki taipan oma rumalust: Taevast halas-

ta, mida ma nüüd tein! Ostsinkin oma viimase raha eest kärbspaberit. Aga tagasi viia on ka häbi, — pealegi — kes seda enam tagasi võtaks. Jalutan murtud südamega tänaval ja haun elust loobumise mõtteid, omal kärbspaberipakk kaenla all. Kole olukord, inimesel on kõht tühi, varvas kipub igatsevalt saapamulgust välja vahtima, aga inimene ise kannab kaenlas kärbspaberit. Hulluks teevad, kuramused, oma tagavarade ostmisega ja paanikaga.

Tuleb vastu tuttav. Peatab ja küsib: „Milleks, sõber, oled nii morn.“

„Ah, niisama,“ vastan. „Ostsid tagavarasid?“ küsib.

„Otsin,“ vastan murtult. „Mida ostsid?“ uudishimutseb tuttav.

„Ah, niisama,“ vastan. Ja kuidas sa lähedki ütleva, et ostsin tagavaraks kärbspaberit!“

Aga tuttav ei jäta. Aina pinnib ja pinnib, et mida ostsid. Arvab ja arvab, aga õigele otsale ei saa. Loeb pekki ja võid, nahku ja petrooleumi, suhkrut, ja soola, aga õigele otsale ei tule. Lõpuks tüdinesin teise raskest pealekäimisest ja avakasin talle tõe. Milleks veel sa-

„... niisama,“ ütlesin, „sest, kuidas sa julged seletada, et ostsid tagavaraks kärbspaberit.“

Kirjavastused

Lastevanem Tartus. Teie kurdete: Ostsin hiljuti oma poisile „Eesti keele õpiku“, IV õppeaasta. Autoreid tervelt 3: H. Jänes, O. Parlo, J. Reinert. Sirvisin teist huvi pärast. veidikene ja leidsin mõningaid asjaolusid, millega ei saa hästi rahul olla. Näiteks, seisab seal küsimus: „Mis nimi on su emal?“

„Mis selle peale vastata? Ainuke võimalus: mu emal on naisterahva nimi!“

(Küsimus on asetatud täiesti õieti. Ja te vastus on samuti õieti. Autorid on vist arvesse võtnud meie nimele alal valitsevat segast olukorda, kus ei teata sageli, kas kuulub mõni nimi meessoost või naissoost kodanikule. Tavaliselt küsib ju eestlane: kuidas on su ema nimi? Toimetus.)

Edasi leidub raamatus lugu pealkirjaga „Hirmus loom“, milles lastakse kellelgi poisikesel leida mingisugune tundmatu kole elukas, mille nime pois ei tea. Loo lõpus autorid siiski ütlevad targu ära: elukas olevat vähk. Noh, kas meie noorpõlve peetakse nii rumalaks, et ta ei tea, mis loom on vähk!

(Iga autor kirjutab oma kogemuste najal. Väga võimalik, et nad alles täismeelesta said teada vähi olemasolust. Toim.)

Ühes teises loos („Riksi ja Raksi“) leiavad kaks koera siili. Koerad ei saa okkalise siiliga kuidagi hakkama ja urisevad: „Päris Plevna! Odade mets!“

Kui meie noorsugu vähist midagi ei tea, mida peab ta tead-

ma siis Plevnast! Pealegi ei sobi see sõna võrdlusena kooli- raamatusse.

(Siin on teil õigus. „Tramborai“, Plevna asemel poleks olnud ka halvem. Toim.)

A. M. Jõgeval. Teie kirjutate: Päevakäsk! Keelatud on rahva vaimuvara hoida suurel hulgal kirjastuse ladudes. Ta peab jaotatama rahva kodudesse.

... Lugesin hiljuti ühest Tallinna lehest üldtoodud päevakäsku, millel leidis ühe meie kirjastusühisuse nimi.

Ruttasin siis kohe ka raamatukauplusesse, et täita seda käsku. Küsisin, milliseid raamatuid peab ostma ja kui suure summa eest. Vastati, et sundust ei ole mingisugust; ostke kui palju tahate või ärge ostke üldse!

Nüüd me ei saa asjast aru, — võib-olla peab kirjastusühisus ise kodanikule vaimuvara koju saatma. Kui nii, siis ei ole minu suhtes seni seda käsku küll täidetud...

Päevakäsk on niisugune käsk, mida tuleb tingimata täita. Vaadake, et te omaga vahele ei jää.

Pr. Põldroosi koer hammustas mõõdaminejat jalasäärest.

„Preili, teie koer hammustas mind.“

„Paiun väga, mu härra, jätke need tüütud katsed minu tutvuse otsimiseks.“

„Armas Jaan, ma nii väga kardan, et sa mind enam ei armasta, kui mu juuksed on juba hallid.“

„Ära asjata närvitse, kas ma siis hakkasin sind armastamast, kui sa järgimööda oled brunnett, blond ja punajuukseline?“

Ka nemad

Karud on viimasel ajal teinud lam- balautades ränka hävitustööd.

„Mida kannad sa seal nii usinasti, karupapa?“

„Tagavarasid, tagavarasid, k arumamma.“